

รายงาน
การเฝ้าระวังโรคประจำสัปดาห์

WEEKLY EPIDEMIOLOGICAL SURVEILLANCE REPORT

ปีที่ ๒๗ ฉบับที่ ๒๑ : ๒๔ พฤษภาคม ๒๕๓๘ VOLUME 27 : NUMBER 21 : MAY 24 , 1996 ISSN 0125-7447

สารบัญ	การศึกษาพฤติกรรมของหญิงอาชีพพิเศษเพื่อป้องกันโรคเอดส์	273
CONTENTS	ในสถานบริการ จังหวัดชัยนาท	

การศึกษาพฤติกรรมของหญิงอาชีพพิเศษเพื่อป้องกันโรคเอดส์
ในสถานบริการ จังหวัดชัยนาท

Behavioral Study of Prostitutes for Aids Prevention in Chainat Province

จิรวรรณ น้อยสอน

JEERAVUN NOYSON

บทคัดย่อ

วัตถุประสงค์ของการศึกษา เพื่อศึกษาความรู้ ทักษะคิด และการปฏิบัติเพื่อป้องกันโรคเอดส์ของหญิงอาชีพพิเศษ ในจังหวัดชัยนาท โดยการศึกษาจากหญิงอาชีพพิเศษทั้งสิ้น จำนวน 98 คน เก็บข้อมูลโดยการสัมภาษณ์ตามเครื่องมือที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น และวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติหาค่าร้อยละ และทดสอบความแตกต่างด้วย F-test

ผลการศึกษา พบว่า หญิงอาชีพพิเศษส่วนใหญ่มาจากภาคเหนือ มีอายุระหว่าง 20-24 ปี แต่งงานแล้ว มีการศึกษาระดับเดียวกับบิดามารดา คือ ระดับประถมศึกษา มาจากครอบครัวเกษตรกรกรรม ส่วนมากมีความรู้ ทักษะคิด และการปฏิบัติเพื่อป้องกันโรคเอดส์ อยู่ในระดับดี

การเปรียบเทียบ ความรู้ ทักษะคิด และการปฏิบัติเพื่อป้องกันโรคเอดส์ของหญิงอาชีพพิเศษกับการศึกษา และสถานภาพสมรส พบว่า อายุกับความรู้และการปฏิบัติของหญิงอาชีพพิเศษ ไม่แตกต่างกัน แต่พบว่ากลุ่มอายุ 20-24 ปี มีทักษะคิดแตกต่างกับกลุ่มอายุ 25-29 ปี โดยกลุ่มอายุ 25-29 ปี มีทักษะคิดดีกว่ากลุ่มอายุ 20-24 ปี

การศึกษา กลุ่มหญิงอาชีพพิเศษที่มีการศึกษาระดับประถมศึกษา มีทักษะคิดและการปฏิบัติแตกต่างกับกลุ่มไม่ได้เรียนหนังสือ เรียนแต่อ่านหนังสือไม่ออก แต่พบว่า กลุ่มหญิงอาชีพพิเศษในระดับความรู้ต่าง ๆ กัน มีความรู้ไม่แตกต่างกัน

สถานภาพสมรส กับ ความรู้ ทักษะคิด และการปฏิบัติของหญิงอาชีพพิเศษไม่แตกต่างกัน

บทนำ

การสำรวจแหล่งแพร่กระจายโรค โดยสำนักงานสาธารณสุขจังหวัดชัยนาท มีแหล่งแพร่กระจายโรค 21 แห่ง สำนักบุคคลอาชีพพิเศษ 1 แห่ง ร้านอาหาร 19 แห่ง โรงแรม 1 แห่ง หญิงอาชีพพิเศษ ทั้งหมด 98 คน และจากการสำรวจหาอัตราความชุกผู้ติดเชื้อเอดส์ในจังหวัดชัยนาท โดยสำนักงานสาธารณสุขจังหวัดชัยนาท เมื่อธันวาคม 2537 พบว่า หญิงอาชีพพิเศษที่อยู่ในสำนักบุคคลอาชีพพิเศษ มีความชุกของการติดเชื้อเอดส์ ร้อยละ 15 ส่วนหญิงอาชีพพิเศษที่อยู่ในร้านอาหารมีความชุกของการติดเชื้อเอดส์สูงถึง ร้อยละ 22 ทำให้เห็นว่าโรคเอดส์ในอนาคต ถ้าหากกลุ่มบุคคลดังกล่าว มีความรู้ ทักษะคิดและการปฏิบัติในการป้องกันและควบคุมโรคเอดส์ไม่ถูกต้องแล้ว อาจทำให้การแพร่ระบาดของโรคเป็นไปในวงกว้างมากยิ่งขึ้น เพราะกลุ่มบุคคลดังกล่าวมีพฤติกรรมที่เสี่ยงต่อการติดเชื้อและแพร่ระบาดมากกว่าบุคคลธรรมดา สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดชัยนาท มีนโยบายในการให้ความรู้ ความเข้าใจเพื่อการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมในกลุ่มประชากรที่มีพฤติกรรมเสี่ยง จึงได้มีการศึกษาสภาพพฤติกรรมของหญิงอาชีพพิเศษเกี่ยวกับโรคเอดส์ในจังหวัดชัยนาท

วัตถุประสงค์

เพื่อศึกษาและเปรียบเทียบ ความรู้ ทักษะคิด และการปฏิบัติเกี่ยวกับโรคเอดส์ของหญิงอาชีพพิเศษ วิธีการศึกษาและดำเนินการ

เป็นการศึกษาเชิงพรรณนา โดยใช้แบบสัมภาษณ์ที่ได้จัดทำขึ้นเอง ผ่านการตรวจสอบโดยผู้ทรงคุณวุฒิเกี่ยวกับโรคเอดส์ และได้ทำการทดสอบในประชากรกลุ่มเป้าหมายในพื้นที่ต่างจังหวัด ได้แบบสัมภาษณ์หมวดความรู้เกี่ยวกับโรคเอดส์ จำนวน 20 ข้อ หมวดทักษะคิดเกี่ยวกับโรคเอดส์ จำนวน 15 ข้อ และหมวดการปฏิบัติเพื่อป้องกันโรคเอดส์ จำนวน 11 ข้อ กลุ่มตัวอย่างเป็นหญิงอาชีพพิเศษ ในจังหวัดชัยนาททั้งหมด ที่ได้ทำการสุ่มโดยวิธีจำเพาะเจาะจง จำนวน 98 คน การวิจัยได้ดำเนินการในช่วงเดือน มกราคม ถึง เดือน กุมภาพันธ์ 2538 การวิเคราะห์ผล ใช้โปรแกรมสำเร็จรูป SPSS (STATISTICAL PACKAGE FOR THE SOCIAL SCIENCE) ช่วยวิเคราะห์โดยใช้ F-Test ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ (แอลฟา) เท่ากับ 0.05 เปรียบเทียบระหว่างอายุ การศึกษา สถานภาพสมรสกับความรู้ ทักษะคิด และการปฏิบัติ

ผลการศึกษา

กลุ่มประชากรตัวอย่างที่ทำการศึกษามีภูมิลำเนาอยู่ภาคเหนือ ร้อยละ 50 รองลงมาภาคกลาง ร้อยละ 39.8 มีอายุระหว่าง 20-24 ปี ร้อยละ 48.0 รองลงมา อายุ 25-29 ปี ร้อยละ 24.5 สถานภาพสมรส โสด ร้อยละ 40.8 รองลงมาแยก ร้อยละ 35.7 การศึกษา ได้รับการศึกษาระดับชั้นประถมศึกษา ร้อยละ 67.4 เช่นเดียวกับระดับการศึกษาของบิดามารดา มาจากครอบครัวเกษตรกร ร้อยละ 54.1 และรับจ้าง ร้อยละ 37.8 รายได้จากการประกอบอาชีพพอดีกับค่าใช้จ่าย ร้อยละ 43.9 และส่งไปช่วยทางบ้าน ร้อยละ 37.8 สำหรับการรับรู้เรื่องข่าวสารเกี่ยวกับโรคเอดส์ ได้รับจากเจ้าหน้าที่สาธารณสุข ร้อยละ 78.6 และ รองลงมาจากโทรทัศน์ ร้อยละ 12.2

การศึกษาพฤติกรรมของหญิงอาชีพพิเศษเพื่อป้องกันโรคเอดส์ในสถานบริการ จังหวัดชัยนาท
(ต่อจากหน้า 274)

ความรู้ ทักษะ และการปฏิบัติของกลุ่มประชากรเกี่ยวกับการป้องกันโรคเอดส์ พบว่า จากการสัมภาษณ์เพื่อทดสอบความรู้เกี่ยวกับโรคเอดส์ กลุ่มประชากรส่วนใหญ่ตอบคำถามในแต่ละข้อ ได้ถูกต้องคิดเป็น ร้อยละ 40-99 ได้คะแนนทัศนคติเฉลี่ย 2.14-2.96 คะแนน และการปฏิบัติเพื่อป้องกันโรคเอดส์ มีคะแนนเฉลี่ย 2.41-3.00 คะแนน

การเปรียบเทียบความรู้ ทักษะ การปฏิบัติกับอายุ การศึกษา และสถานภาพสมรส

1. ความรู้ กับอายุ การศึกษา และสถานภาพสมรส ของกลุ่มประชากร พบว่า ไม่มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05
2. ทักษะ กับอายุ ของกลุ่มประชากร พบว่า อย่างน้อย 2 กลุ่ม มีความแตกต่างกัน โดยมีกลุ่มอายุ 20-24 ปี มีความแตกต่างกับกลุ่มอายุ 25-29 ปี อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05
3. ทักษะ กับการศึกษา ของกลุ่มประชากร พบว่า อย่างน้อย 2 กลุ่ม มีความแตกต่างกัน โดยมีกลุ่มระดับประถมศึกษาที่มีทัศนคติแตกต่างกับกลุ่มไม่ได้เรียน เรียนแต่อ่านไม่ออก อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05
4. ทักษะกับสถานภาพสมรสของกลุ่มประชากร พบว่า ไม่มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05
5. การปฏิบัติกับอายุและสถานภาพสมรส ของกลุ่มประชากร พบว่า ไม่มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05
6. การปฏิบัติกับการศึกษาของกลุ่มประชากร พบว่า อย่างน้อย 2 กลุ่ม มีความแตกต่างกัน โดยมีกลุ่มระดับประถมศึกษาที่มีการปฏิบัติแตกต่างกับกลุ่มไม่ได้เรียน เรียนแต่อ่านไม่ออก อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

วิจารณ์

กลุ่มประชากรที่ศึกษา ส่วนใหญ่มีอายุระหว่าง 20-24 ปี สอดคล้องกับการวิจัยของ สำเร็จ แสงชื่อ ศูนย์กามโรคเขต 3 ชลบุรี ทั้งนี้ อาจเป็นเพราะว่าอายุในวัยนี้มีสรีระร่างกายเหมาะสมที่จะประกอบอาชีพนี้ หญิงอาชีพพิเศษส่วนมากมาจากครอบครัวที่มีอาชีพเกษตรกร ทั้งนี้ อาจเป็นเพราะว่าการประกอบอาชีพเกษตรกร ไม่สามารถยังชีพกลุ่มประชากรเหล่านี้ได้ ทำให้ต้องเปลี่ยนอาชีพมาขอรับบริการทางเพศ ในด้านระดับการศึกษา พบว่า ส่วนมากกลุ่มประชากรมีการศึกษาในระดับต่ำ คือ ระดับประถมศึกษา ข้อมูลเหล่านี้เป็นตัวชี้วัดว่า รัฐบาลควรส่งเสริมให้ประชาชนมีการศึกษาที่ดีขึ้น อย่างน้อยจะต้องจบในระดับมัธยมศึกษา เพื่อลดปัญหาโสเภณี ในด้านการรับข่าวสารนั้น เจ้าหน้าที่สาธารณสุขเป็นผู้ที่ใกล้ชิดและให้ความรู้เรื่องโรคเอดส์ได้ดีที่สุด รองลงมาโทรทัศน์เป็นสื่อที่เหมาะสมสำหรับพวกเขามาก เพราะสามารถรับรู้ได้เร็วและสะดวกกว่าสิ่งอื่น ๆ

ความรู้ ทักษะและการปฏิบัติเพื่อป้องกันโรคเอดส์ ประชากรส่วนใหญ่มีความรู้ ทักษะและการปฏิบัติในระดับดี ทั้งนี้ อาจเป็นเพราะว่า โรคเอดส์เป็นโรคใหม่ เพิ่งจะรู้จักกันเมื่อไม่นานมานี้ เป็นโรคติดต่ออันตรายเป็นแล้วรักษาไม่หาย และอาชีพขายบริการ เป็นอาชีพที่เสี่ยงต่อการติดโรคเอดส์ จึงทำให้กลุ่มประชากรดังกล่าวสนใจและศึกษาหาความรู้เรื่องโรคเอดส์

การเปรียบเทียบความรู้ การปฏิบัติ และทัศนคติกับอายุ การศึกษาและสถานภาพสมรส มีความแตกต่างกันบางประการ เพื่อพิจารณาตามเกณฑ์แล้ว พบว่า พฤติกรรมทั้งสามด้านอยู่ในระดับที่น่าพอใจ คือ มีความรู้อยู่ในระดับดี มีทัศนคติและการปฏิบัติดี

ข้อเสนอแนะ

1. ควรเผยแพร่ความรู้เกี่ยวกับโรคเอดส์แก่ประชาชนทั่วไป ให้มีความรู้เพิ่มขึ้นกว่าเดิมโดยทางโทรทัศน์ หรือมีการประยุกต์หน่วยสุขศึกษาประชาสัมพันธ์เคลื่อนที่ โดยนำระบบวีดิโอเทปไปใช้และการเผยแพร่ความรู้ทางหอกระจายข่าวสารประจำหมู่บ้าน

2. หาแนวทางแก้ไขการเผยแพร่ข่าวสารเรื่องโรคเอดส์

3. การฝึกอบรมเทคนิคเฉพาะในบางเรื่อง ในกลุ่มหญิงอาชีพพิเศษมีความจำเป็น

4. รัฐบาลควรเน้นเรื่องการพัฒนาการศึกษาและพัฒนาอาชีพ เพื่อให้ประชาชนมีการศึกษาสูงขึ้น

มีทางเลือกในการประกอบอาชีพได้มากขึ้น

กิตติกรรมประกาศ

คณะผู้วิจัยขอขอบพระคุณ นายแพทย์สฤษดิ์ วัฒนา นายแพทย์สาธารณสุขจังหวัดชัยนาท ที่กรุณาอนุมัติโครงการและวางแผนการดำเนินงานวิจัยครั้งนี้ และขอขอบพระคุณ กองสาธารณสุขภูมิภาค สำนักงานปลัดกระทรวงสาธารณสุข ที่ให้ทุนสนับสนุนในโครงการวิจัย สุดท้ายนี้ขอขอบพระคุณ นางสาวจินดา พูนเกษม ผู้เชี่ยวชาญด้านสาธารณสุข สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดชัยนาท ผู้ช่วยเหลือในการพัฒนาแนวความคิด ระเบียบวิธี เครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล และตรวจสอบรายงานผลการวิจัยครั้งนี้

ผู้ร่วมวิจัย

นายสุเทพ สิงหนาท นางชอุ่ม กลิ่นนร นายประเสริฐ วัฒนรัตน์

สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดชัยนาท

เอกสารอ้างอิง

1. กาบแก้ว เสี่ยงมโปรง, "การศึกษาพฤติกรรมอนามัยในเรื่องโรคเพศสัมพันธ์ของนักศึกษาและอาจารย์วิทยาลัยครูภาคเหนือ" วิทยานิพนธ์ ปริญญาโทบริหารจิต คณะสาธารณสุขศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล, 2525.
2. ชัยวัฒน์ ปิณฑพงษ์ และคณะ, "ความรู้ ทักษะ และพฤติกรรมที่เกี่ยวข้องกับโรคเอดส์ของกลุ่มบุคคลอาชีพให้บริการ, คณะสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล, 2535.
3. เทพนม เมืองแมน และคณะ, "ความรู้ ทักษะ และการปฏิบัติของกลุ่มประชากรที่เสี่ยงต่อโรคเอดส์ในประเทศไทย", รายงานการวิจัย, 2531.

4. ทศนี้อยู๋ เรียงถาวร และคณะ, ความรู้และทัศนคติต่อโรคเอดส์ของครูมัธยมศึกษาในจังหวัดชัยนาท, วิทยาลัยพยาบาลชัยนาท, 2534.
5. นวลน้อย วงศ์สุนทร และคณะ, "ชีวิต ความรู้ และป้องกันตัวเกี่ยวกับกาโรคและโรคเอดส์ของหญิงบริการในสถานเริงรมย์ ประเภทโรงแรม โรงน้ำชา และนางทางโทรศัพท์ เขตกรุงเทพมหานคร", ฝ่ายเผยแพร่ อบรม กองกาโรค, 2524.
6. นิภา มีบุญปิจู, การวิจัยทางสุศึกษา, พิมพ์ครั้งที่ 2 กรุงเทพฯ:ห้างหุ้นส่วนจำกัดอักษรบัณฑิต, 2528.
7. บุญเจ็ด ภิญโญอนันตพงษ์, การวัดและการประเมินผลการศึกษาทฤษฎี และการประยุกต์, กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์อักษรเจริญทัศน์, 2520.
8. ประภาเพ็ญ สุวรรณ, ทัศนคติการวัดการเปลี่ยนแปลงและพฤติกรรมอนามัย, กรุงเทพฯ:ไทยวัฒนาพานิช, 2529.
9. พิมพ์พรรณ ศิลปสุวรรณ และคณะ, "ความสัมพันธ์ระหว่างแบบแผนความเชื่อทางสุขภาพความต้องการทางสุขภาพกับการปฏิบัติตนเพื่อป้องกันไม่ให้เกิดโรคเอดส์ ในกลุ่มที่มีความเสี่ยงสูงในกรุงเทพมหานคร" สรุปผลการวิจัย, 2531.
10. วิทยา คณากรกุล และคณะ, การให้สุศึกษาแบบกลุ่มเกี่ยวกับความรู้เรื่อง "วิธีคุมกำเนิดและการป้องกันโรคเอดส์แก่หญิงอาชีพพิเศษ" ประชากรที่ใช้สุศึกษา คือ หญิงอาชีพพิเศษในเมืองพัทยา จังหวัดชลบุรี, รายงานการวิจัย, 2532.
11. วีรสิทธิ์ สิทธิไครย์, ความรู้ ทัศนคติต่อโรคเอดส์ของเยาวชนหญิงในชุมชนและเขตเมืองสถาบันประชากรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, กรุงเทพฯ:2534.
12. สำเร้ง แสงซื่อ และ สมชัย จิโรจน์วัฒน์, ภาวะความวิตกกังวลและพฤติกรรมในการป้องกันการติดเชื้อโรคเอดส์ของกลุ่มบุคคลที่เสี่ยงต่อการติดเชื้อโรคเอดส์ ที่เมืองพัทยา ชลบุรี, รายงาน การวิจัย, 2532

สำนักงานป้องกันควบคุมโรค
กระทรวงสาธารณสุข
กรุงเทพมหานคร

ฉบับที่ ๒๒๖ ๒๕ ๓

๒๕๓๖
๒๕๓๖
๒๕๓๖